

La llei 1.420

1884

El metge, enginyer i arquitecte Joan Biolet Massé (Mataró, 1846 - Buenos Aires, 1907), artífex del primer gran dic-embassament d'Amèrica Llatina, va promoure la llei 1.420 de l'Argentina. Per primer cop al món: ensenyament primari públic, gratuït, mixt, neutral i laic, dels 6 als 14 anys.

L'alcalde

1894

Esteve Morell (Melbourne, 1869-1944), fill d'hoteler català i educat aquí fins al 1883, va iniciar la carrera empresarial el 1894 amb l'Orient Hotel de Melbourne. El 1926 va ser elegit alcalde de la ciutat. El 1927, McCall, secretari seu, és a Barcelona. Publica l'article: *A city with no right angles in its streets.*

Califòrnia

1906

Establert a San Francisco, l'enginyer i futur gran empresari ramader Eusebi Molera (Vic, 1842 - San Francisco, 1932) va guanyar el concurs per construir els fars de la costa de Califòrnia. Va dirigir les obres de reconstrucció de la ciutat després del terratrèmol.

DE MEMÒRIA

Francesc Roca

PROFESSOR DE POLÍTICA ECONÒMICA DE LA UB

LA PRIMERA GLOBALITZACIÓ

Darrerament, alguns analistes han girat els ulls vers la primera globalització de les economies del món. La situen entre els anys 1880 i 1914 (o 1929), i la comparen amb l'actual. Aleshores la globalització es basava en una revolució tecnològica: la navegació a vapor (que desplaça els velers), la telegrafia elèctrica, els cables submarins, els inicis de la telegrafia sense fils, el ciment artificial (que va permetre la construcció de dics, embassaments, canals).

El pes del volum del comerç internacional dins del PIB mundial el 1913, just abans de la I Guerra Mundial, no torna a ser igual fins al 1980. La crisi del 1929, la II Guerra Mundial i la Guerra Freda congelaren el procés.

L'economia catalana s'insereix en la primera globalització. Lluny del tòpic proteccionista, molts empresaris, tècnics i professionals catalans hi van participar. També, esclar, treballadors que, d'entrada, ferien una feina molt dura. Per exemple, els pagesos amb vinyes destruïdes per la fil·loxera (1879) que emigraren a Austràlia per treballar als camps de canya de sucre o al tabac.

Durant la primera globalització, les exportacions van fer un salt. A més de les exportacions tradicionals (vins i aiguardents, nous, ametlles i avellanes, oli, paper i llibres, rajoles i teules), s'exportaven productes que tenien nínxols de

La reconstrucció dels monestirs de Poble i Santes Creus (foto) va ser possible gràcies a l'aportació d'Eduard Toda. ARXIU

L'economia catalana s'insereix en la primera globalització. Lluny del tòpic proteccionista, molts empresaris, tècnics i professionals catalans hi van participar

mercat en uns punts molt concrets del món. S'exportaven teixits i confecció de gènere de punt, taps i flotadors de suro, les pastilles del Dr. Andreu, automòbils de luxe, màquines de cosir, enciclopèdies, sants d'Olot, paper Guarro -una de les empreses més antigues de Catalunya- guitarres i pianos. Segons Édouard Escarra, la Catalunya de 1900 era una gran productora i exportadora de pianos.

Les exportacions catalanes de capital tingueren una característica molt especial: eren, sobretot, exportacions de capital humà, de destreses tècniques (de vegades, sorprenents), i d'una gran capacitat em-

presarial. Breu: durant la primera globalització, molts emprenedors catalans crearen empreses, localitzades, sovint, lluny de les terres catalanes.

EL RETORN. En alguns casos, l'èxit fou rotund. I, en certs casos, va haver-hi un cert retorn a Catalunya. Tant dels individus com de la seva obra. Els exemples poden ser molts. Així, el nou Hospital de la Santa Creu i Sant Pau fou finançat seguint el testament de Pere Gil i Serra, l'home del gas Lebon i de la Banque Gil de París. L'Eixample ciutad-jardí d'Olot fou una iniciativa de Manuel Malagrida, l'empresari de les cigarretes Paris de Buenos Aires.

Les Europes d'ultramar

L'economista francès Francis Delaisi va descobrir una de les conseqüències de la primera globalització: la creació, entre 1870 i 1930, de les tres Europes d'ultramar: Estats Units-Canadà, el Con Sud d'Amèrica Llatina i Austràlia-Nova Zelanda. Unes àrees urbanitzades, alfabetitzades, industrialitzades, amb una petita però potent presència catalana. Una presència que encara perdura.

L'Eixample de Vilanova i la Geltrú (i el ferrocarril amb 14 túnels del Garraf) foren obra de Francesc Gumà, que havia emigrat molt jove a Matanzas, Cuba.

Els 20 anys d'Eduard Toda fent negocis a la City de Londres van permetre l'inici de la reconstrucció dels monestirs de Poblet i Santes Creus. El suro fou la base de les fundacions de Rafael Patxot i de l'*Atlas internacional de núvols*. La revista *La llumanera de Nova York* fou obra d'Artur Cuyàs, l'home del diccionari anglès-castellà. L'èxit internacional dels automòbils i els motors d'aviació Hispano-Suiza foren la base tècnica dels Pegaso i, més tard, del museu (privat) del castell de Peralada.

DOS EXEMPLES. A més a més, la Pedrera, la Casa Milà, existeix gràcies a Roser Segimon, vídua de Josep Guardiola i Grau, resident a París, i accionista del Canal de Panamà.

Les Llars Ana Gironella de Mundet són un producte tardà de l'èxit, a Mèxic, d'una beguda no alcohòlica: el Sidral Mundet.

La carrera empresarial de Francesc Cambó (banca, suro, electricitat, edició...) és al darrere de la Fundació Bernat Metge, de la Fundació Bíblica Catalana, i de les seves col·leccions d'art del Renaixement i del barroc. Són exemples clars que demostren que la primera globalització ja era present a Catalunya a finals del segle XIX, imitant els casos d'altres països europeus.